

Ks. Jan Dyduch

Rola indywidualnego i zrzeszonego apostolstwa świeckich

Wstęp

1. Istota i powołanie apostolstwa.
 2. Apostolstwo indywidualne.
 3. Zespoły, ruchy i stowarzyszenia apostołskie.
- Zakończenie**

Wstęp

Ojciec Święty Jan Paweł II w książce *Dar i Tajemnica*, napisanej z okazji 50-lecia swoich święceń kapłańskich, zaznaczył: „Muszę tutaj wyznać, że zawsze towarzyszyła mi głęboka świadomość naglącej potrzeby apostolstwa świeckich w Kościele. Dlatego, kiedy Sobór Watykański II mówił o powołaniu i misji ludzi świeckich w Kościele i świecie, przyjmowałem to z wielką radością: nauka Soboru stanowiła potwierdzenie tego wszystkiego, co kierowało mną od pierwszych lat kapłańskiej posługi”¹. Przywołana wypowiedź Papieża uzasadnia potrzebę pisania i mówienia o apostolstwie świeckich, uzasadnia ją także nauczanie Soboru Watykańskiego II, dokumenty posoborowe, a wśród nich wiodący, którym jest posynodalna adhortacja apostołska *O powołaniu i misji świeckich w Kościele i świecie*².

¹ JAN PAWEŁ II, *Dar i tajemnica*, Kraków 1996. s. 67.

² JAN PAWEŁ II, *Adhortacja „Christifideles laici” 30 XII 1988*, Watykan 1988 (dalej = ChL).

Istota i powołanie apostołstwa

Sobór Watykański II naucza: „Apostolstwo świeckich jest uczestnictwem w samej zbawczej misji Kościoła i do tego właśnie apostołstwa sam Pan przeznaczają wszystkich przez chrzest i bierzmowanie. Dzięki sakramentom, a szczególnie dzięki Świętej Eucharystii, udzielana jest i podtrzymywana owa miłość Boga i ludzi, która jest duszą całego apostołstwa”³. Apostolstwo świeckich jest zawsze udziałem w apostołstwie Kościoła. Kościół – lud Boży, wspólnota wiary, nadziei i miłości jest rzeczywistością nadprzyrodzoną, Ciałem Mistycznym Chrystusa, ale jawi się także jako organizm widzialny i sprawdzalny. Widzialna rzeczywistość Kościoła jest uchwytnym kształtem tajemnicy Kościoła⁴.

Chrystus i Jego dzieło Odkupienia trwa w Kościele, który scalony przez skuteczne i wewnętrzne działanie Ducha Świętego w jeden lud Boży, ustawicznie prowadzi zbawczą misję⁵. Udział w niej jest apostołstwem. Stąd apostołstwo posiada wymiar zewnętrzny, ale także i wewnętrzny. Dlatego miłość Boga i ludzi jest duszą apostołstwa. Św. Paweł w Liście do Koryntian pisze: „Gdybym mówił językami ludzi i aniołów, a miłości bym nie miał, stałbym się jako miedź brzęcząca albo cymbał brzęiący” (1 Kor 13, 1). Miłość Boga i ludzi, którą inspirowane i natchnione jest apostołstwo, stanowi odpowiedź człowieka na miłość Boga: „Bóg tak umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne” (J 3, 16). Apostolska działalność jest poniekąd odpowiedzią człowieka na miłość Boga. Spotkanie miłości Boga z miłością człowieka, zgodnie z nauczaniem bulli *Incarntiois Mysterium*, ogłaszającej Wielki Jubileusz Roku 2000, jawi się jako zasadnicza treść Roku Jubileuszowego. Jan Paweł II naucza: „On (Miłosierny Bóg) dzisiaj czyni wszystko nowe, a jego przebacząca miłość zapowiada nadejście nowych niebios i nowej ziemi. Niech zatem ożywi się wiara

³ *Konstytucja soborowa „Lumen gentium”*, n. 33.

⁴ Por. R. SOBAŃSKI, *Kościół – jego Konstytucja i prawo w tajemnicy zbawienia*, „*Analecta Cracoviensia*” 8(1976), s. 228.

⁵ Por. K. WOJTYŁA, *U podstaw odnowy*, Kraków 1972, s. 94.

i wzrośnie nadzieja, niech miłość podejmuje wciąż nowe dzieła, aby z nową energią dawać chrześcijańskie świadectwo w świecie następnego tysiąclecia”⁶. Dzieła podejmowane z miłości, mające dawać chrześcijańskie świadectwo w świecie, nie są czymś innym jak tylko apostołstwem. Treścią działalności apostołskiej jest głoszenie orędzia miłości: „Człowiek jest kochany przez Boga. Oto proste, a jakże przejmujące orędzie, które Kościół jest winien człowiekowi. Każdy chrześcijanin może i musi słowem oraz życiem głosić: Bóg cię kocha, Chrystus przyszedł dla ciebie, Chrystus dla ciebie jest Drogą, Prawdą i życiem” (J 14, 6)⁷.

Do apostołstwa jest wezwany każdy wierny przez przyjęcie chrztu i bierzmowania. Tak więc powołanie do apostołstwa musi być przestrzegane jako nakaz Chrystusa, wobec którego człowiek nie może zostać obojętny. Chrystus powołuje wszystkich: pasterzy i świeckich. Dla wszystkich ma pracę w swojej winnicy. Tu nie ma bezrobotnych. Powołanie do apostołstwa w winnicy Pańskiej jest wezwaniem osobistym: „W istocie odwiecznie byliśmy obecni w Bożym zamyśle i odwiecznie umiłował nas jako osoby jedyne i niepowtarzalne, wzywając każdego z nas jego imieniem, jako Dobry Pasterz, który woła swoje owce po imieniu (J 10, 3)”⁸. Apostołstwo świeckich w winnicy jawi się jako odnowa świata: „Tą winnicą jest cały świat, który zgodnie z planem Bożym należy przekształcić tak, aby nadeszło Królestwo Boże i głęboko się w nim zakorzeniło”⁹. Odnowa świata – winnicy Pańskiej i przekształcenie porządku doczesnego w Duchu Ewangelii, zgodnie z nauką Chrystusa, jest specjalnym i właściwym powołaniem apostołskim świeckich¹⁰. Świat, który ma stać się przedmiotem odnowy, jest zachwaszczony i chory. W tej dramatycznej, groźnej, ale zarazem wspaniałej godzinie historii ludzkości istnieje wiele przeciwności: zło walczy z dobrem, niesprawiedliwość ze sprawiedliwością.

⁶ JAN PAWEŁ II, *Bulla „Incarnationis Mysterium” 29 XI 1998*, Watykan 1998, n. 11.

⁷ ChL, n. 34.

⁸ Tamże, n. 58.

⁹ Tamże, n. 1.

¹⁰ POR. J. DYDUCH, *Zadania świeckich w Kościele i świecie – refleksje nad adhortacją apostołską „Christifideles laici”*, „Notificationes”, 127 (1989), s. 77.

cią, bezsens z nadzieją. Człowiek zafascynowany postępowaniem technicznym porzucił Boga, a na Jego miejsce postawił najrozmaitsze idole. Jednak nic: ani ateizm, ani obojętność religijna, ani zeświecczenie, nie zdołało zniweczyć w duszy ludzkiej pragnienia i potrzeby religii. Osoba ludzka została poddana różnym zniewoleniom, której nierzadko podstawowe prawa, a zwłaszcza prawo do godnego ludzkiego życia, zostały brutalnie zdeptane. Tęskni jednak za poszanowaniem swej godności, za możliwością rozwoju i prawdziwego postępu. Świat rozdarty nienawiścią, wojnami, podziałami wstrząsany rewolucjami, przewrotami, nękanym terroryzmem, zbrojeniami i kataklizmami pragnie pokoju, jedności, pojednania, przebaczenia, zgody, sprawiedliwości i miłości¹¹. Taki groźny, ale nie pozbawiony nadziei obraz świata jawi się na przełomie tysiącleci. Do apostołstwa w takim świecie powołuje Chrystus świeckich: „Święty Sobór wzywa więc usilnie, w imię Pana, wszystkich świeckich, by chętnie, wielkodusznie i skwapliwie odpowiedzieli na wołanie Chrystusa, który w tej godzinie natarczywiej ich zaprasza”¹². To powołanie apostołskie człowiek odczytuje przez wiarę i podejmuje jego realizację w miłości, inspirowany nadzieją, że Bóg i jego miłosierdzie są potężniejsze od napotykanego zła. W realizowaniu powołania apostołskiego spotyka się wezwanie Boże z odpowiedzią człowieka. Bóg nie tylko powołuje, lecz daje łaskę potrzebną do działalności apostołskiej. Dlatego nie ma apostołstwa bez korzystania ze źródeł łaski, jakimi są sakramenty święte, a w szczególności sakrament pokuty i sakrament Eucharystii. Przez chrzest i bierzmowanie wierny jest wezwany do apostołstwa, lecz prowadzenie apostołstwa jest ściśle powiązane z korzystaniem z pokuty i Eucharystii. Tym bardziej, że bierność, zaniedbania w apostołstwie są winą. Apostołstwo wymaga więc ciągłego nawracania, odnowy duchowej, a to jest niemożliwe bez sakramentu pokuty. Wymiar pokutny apostołstwa, nawracanie się jego uczestników przywołane zostały przez bullę *Incararnationis Mysteriorum* jako elementy istotne odnowy w Roku Jubileuszowym.

¹¹ Tamże, s. 74.

¹² Dekret soborowy „*Apostolicam actuositatem*”, n. 33.

Świeccy ponoszą pełną odpowiedzialność za apostołstwo Kościoła, które jest ich ścisłym obowiązkiem, a jednocześnie prawem. Sprawę tę następująco postrzega Kodeks Prawa Kanonicznego: „Świeccy, którzy na równi ze wszystkim wiernymi przez chrzest i bierzmowanie są przeznaczeni przez Boga do Apostołstwa, mają ogólny obowiązek i zarazem prawo współpracować – czy to indywidualnie, czy też zrzeszeni w stowarzyszeniach, ażeby Boże przepowiadanie zbawienia było poznane przez wszystkich ludzi na całym świecie i przez nich przyjęte. Ten obowiązek spoczywa na nich w sposób szczególny, w tych okolicznościach, w których tylko przez nich ludzie mogą usłyszeć Ewangelię i poznać Chrystusa” (kan. 225, § 1).

Apostołstwo indywidualne

Świeccy mogą prowadzić apostołstwo indywidualne i w zrzeszeniach. Apostołstwo indywidualne ma znaczenie podstawowe i nikt nie może się od niego wymówić: „Apostołstwo indywidualne, którego przeobfitym źródłem jest życie prawdziwie chrześcijańskie (por. J 4, 14), stanowi początek i warunek wszelkiego apostołstwa świeckich, również zrzeszonego, i nie można go w niczym zastąpić. Do tego rodzaju apostołstwa, zawsze i wszędzie owocnego, a w niektórych okolicznościach jedynie przydatnego i możliwego, są wezwani i zobowiązani świeccy (...), chociaż nie mają sposobności lub możności współpracować w stowarzyszeniach”¹³. Przywołane nauczanie Soboru Watykańskiego II dowartościowuje apostołstwo indywidualne, które jawi się jako początek i warunek wszelkiej działalności apostołskiej świeckich. Jest ono nie do zastąpienia i jako takie stanowi bezwzględny obowiązek wszystkich świeckich. W niektórych sytuacjach jedynie możliwe będzie takie apostołstwo. Doświadczenie wielu części Kościoła, również smutne doświadczenia polskie, z okresu panowania reżimu komunistycznego, potwierdzają, iż w warunkach zakazu działania organizacji i stowarzyszeń katolickich jedynie indywidualna dzia-

¹³ Tamże, n. 16.

łałość apostołska jest możliwa. Jednym z autorów przywołanego nauczania Vaticanum II był arcybiskup krakowski Karol Wojtyła, uczestnik wszystkich sesji Soboru¹⁴. Sam w młodości uczestniczył w pracach Akcji Katolickiej, a potem był świadkiem brutalnej napaści władz komunistycznych na stowarzyszenia Akcji Katolickiej i jej likwidacji w Polsce. Taką sytuację uważał Karol Wojtyła za nie-normalną i tak ją opisał w swoim opracowaniu pod tytułem: *Apostolstwo świeckich w sytuacjach nienormalnych*¹⁵.

Skuteczność i owocność apostołstwa indywidualnego świeckich zależy od ich zjednoczenia z Chrystusem. Chrystus jest krzewem winnym, wierni latoroślami: „To On jest krzewem winnym, my zaś jego uczniowie, jesteśmy latoroślami. On jest prawdziwym krzewem winnym, który daje życie swoim latoroślom (por. J 15, 1n.)”¹⁶. Zjednoczenie z Chrystusem wyrasta z chrztu i odnawia się w innych sakramentach, zwłaszcza w Eucharystii. To sprawia, że każdy wierny, również świecki, jest powołany do świętości. Nie ma świętości bez apostołstwa, ani apostołstwa bez świętości: „Podobnie jak latorośl nie może przynosić owocu sama z siebie – o ile nie trwa w winnym krzewie, tak samo i wy, jeżeli we Mnie trwać nie będziecie. Ja jestem krzewem winnym, wy – latoroślami. Kto trwa we Mnie, a Ja w nim, ten przynosi owoc obfity, ponieważ beze Mnie nic nie możecie uczynić” (J 15, 4–5). „Owoc obfity” to apostołstwo, spełniane przez wiernych świeckich, zjednoczonych z Chrystusem, powołanych i dążących do świętości. To nie aktywiści, szukający swej realizacji w działaniu, ale to pokorni apostołowie, szerzący – mocą łaski Bożej – zbawcze dzieło Chrystusa. O nich naucza adhortacja *Christifideles laici*: „Oświecony wiarą wzrok raduje się wspaniałym widokiem tak wielu świeckich, mężczyzn i kobiet, którzy często nie zauważani lub wręcz nie rozumiani, obcy wielkiego świata, lecz bliscy kochającemu ich Ojcu są w normalnym życiu, wśród codziennych zajęć, niestrudzonymi robotnikami

¹⁴ Por. J. DYDUCH, *Wykład metropolity krakowskiego Karola Wojtyły do soborowej nauki o laikacie*, „Analecta Cracoviensia”. 20 (1988), s. 157.

¹⁵ *Karol Wojtyła jako biskup krakowski*, red. T. Pieronek i R. Zawadzki, Kraków 1988, s. 370–373.

¹⁶ ChL, n. 8.

winnicy Pańskiej, pokornymi, lecz potężnymi mocą Łaski sprawcami rozszerzania w dziejach Królestwa Bożego”¹⁷. Niestrudzeni robotnicy winnicy Pańskiej świadczą swoim życiem o Chrystusie i Jego Ewangelii. Swoje świeckie życie prowadzą według woli Bożej. Ich życie promieniuje wiarą, nadzieją i miłością. Naucza Sobór Watykański II: „Szczególną formą apostołstwa indywidualnego, a w naszych czasach również najwłaściwszym znakiem uznającym Chrystusa żyjącego w swoich wiernych jest świadectwo całego życia świeckiego, płynącego z wiary, nadziei i miłości”¹⁸.

Z tym świadectwem życia łączy się świadectwo słowa. Świadectwo słowa musi być poparte świadectwem życia. Współczesny człowiek jest bardzo uwrażliwiony na potwierdzenie głoszonych nauk przez życie. Sobór Watykański II nakazuje świeckim apostołstwo słowa: „Natomiast przez apostołstwo słowa, które w pewnych okolicznościach jest bezwzględnie konieczne, głoszą świeccy Chrystusa, wyjaśniają i szerzą Jego naukę, każdy stosownie do swoich warunków i znajomości rzeczy, a przy tym i sami wiernie ją wyznają”¹⁹. Świecki apostoł głosi Chrystusa także swoim słowem. Wymaga to od niego znajomości prawd wiary, znajomości Ewangelii. Dzisiaj niestrudzenie prawdy wiary głosi Ojciec Święty Jan Paweł II, pracujący dla nowej ewangelizacji, dlatego znajomość nauczania papieskiego jest nieodzowna do świadczenia słowem o Chrystusie. Są środowiska, do których kapłani nie docierają z nauczaniem, bo albo jest ich za mało, albo nie są tam dopuszczani. Wówczas jedynie apostoł świecki może tam dotrzeć z ewangelicznym orędziem Jezusa. Reklama oraz urabianie opinii przez wszechwładne środki społecznego przekazu (prasa, radio, film, telewizja, internet itd.) powodują niejednokrotnie panoszenie się, nawet wśród katolików, błędnych, sprzecznych z wiarą poglądów i osądów, paczących sumienia. Potrzeba tutaj przeciwdziałania i to świeccy – posługując się apostołstwem słowa – mogą kształtować zdrową, zgodną z Ewangelią, opinię.

¹⁷ Tamże, n. 17.

¹⁸ *Dekret soborowy „Apostolicam actuositatem”*, n. 16.

¹⁹ Tamże, n. 16.

Szczególnym zadaniem apostołstwa świeckich jest odnowa porządku doczesnego: „Każdy (świecki), zgodnie z własną pozycją jest także szczególnie zobowiązany przepajając i udoskonalać duchem ewangelicznym porządek doczesny, dając w ten sposób w dokonaniu tych spraw i w wykonaniu świeckich funkcji szczególne świadectwo Chrystusowi” (KPK, kan. 225, § 1). Realizując to zadanie apostołskie w świecie, zajmują się wierni sprawami świeckimi; prowadzą je i kierują nimi zgodnie z planem Bożym. Cały szeroki wachlarz spraw doczesnych załatwiają i spełniają świeccy w zwyczajnych warunkach życia rodzinnego i społecznego, zgodnie z nauczaniem Jezusa w Ewangelii. Wśród nich trzeba wymienić pracę zawodową, działalność społeczną, ekonomiczną, kulturalną i polityczną. Wzywa ich Sobór Watykański II: „Współpracując ponadto jako obywatele tego świata, w sprawach zmierzających do budowania porządku społecznego i kierowania nim, powinni świeccy szukać w świetle wiary wyższych pobudek działania w życiu rodzinnym, zawodowym, kulturalnym i społecznym (...)”²⁰.

Bóg już w raju – u początku dziejów – powołuje człowieka, aby przez pracę przekształcał świat i czynił go bardziej ludzkim. Praca ludzka i cały kompleks zagadnień z nią związanych staje się przedmiotem wielu nadużyć, krzywd, niesprawiedliwości choćby wymienić pracę niewolniczą, wyzysk, niesprawiedliwą zapłatę, pracę dzieci, bezrobocie. Toteż zachodzi nagła potrzeba, aby świeccy wykonujący i organizujący pracę zawodową eliminowali wszelkie nadużycia i w duchu Ewangelii ją udoskonali²¹. W dziedzinie działalności społeczno-gospodarczej świeccy mają zatroszczyć się o sprawiedliwość społeczną oraz o integralny i solidarny rozwój i postęp ludzkości, z uwzględnieniem opcji na rzecz ubogich. Sprawiedliwy porządek społeczny i jego rozwój winien być nastawiony na dobro osób, dlatego należy zadbać o przestrzeganie i obronę praw ludzkich, zwłaszcza prawa do wolności²². Troska o człowieka jawi się także jako troska o ludzką kul-

²⁰ Tamże, n. 16.

²¹ Por. J. DYDUCH, *Obowiązki i prawa wiernych świeckich w prawodawstwie soborowym*, Kraków 1985, s. 179.

²² Por. T. PAWLUK, *Idea podstawowych praw człowieka w prawie kościelnym*, „Prawo Kanoniczne”, 22 (1979), nr 3–4, s. 50.

ture. Zadaniem świeckich jest ubogacanie i rozwój kultury przez jej ewangelizację. Wierni świeccy mają prawo i obowiązek prowadzenia różnorodnej działalności politycznej. Racją wszelkiej polityki jest służba człowiekowi i dobru wspólnemu. Rozległe obszary polityki, nierzadko zachwaszczone, wymagają odnowy, której mają dokonać świeccy inspirowani zasadami Ewangelii. Wśród wielorakich działań politycznych jako istotny i niezwykle ważny jawi się udział w wyborach władz politycznych. Udział ten jest tak podstawowy i obowiązkowy, że żaden świecki nie może się od niego wymówić. Wybierać należy tych, którzy prezentują programy zgodne z zasadami głoszonymi przez Urząd Nauczycielski Kościoła.

Szczególne apostołstwo prowadzą świeccy w rodzinie i przez rodzinę. Rodzina jest pierwszą szkołą wiary i świętości. Ona stanowi podstawową komórkę Kościoła i społeczności świeckiej. Wśród podstawowych zadań rodziny trzeba wymienić ochronę i służbę życiu, jej posłannictwo nauczania i uświęcania. Członkowie rodziny apostołują wśród siebie, darząc się wzajemnie dobrem i miłością, umacniają jedność i więź rodzinną, budując wspólnotę własnej rodziny. Rodziny promieniują miłością, pomocą i różnorodnymi wartościami, oddziaływając apostołsko na inne rodziny.

Zespoły, ruchy i stowarzyszenia apostołskie

Apostolstwo indywidualne prowadzi do apostołstwa zrzeszonego, bowiem człowiek ze swej natury jest istotą społeczną. Odczytując poprawnie plan zbawczy Boga, człowiek wierzący dostrzega przez wiarę, że Bóg chce zbawiać ludzi we wspólnocie. Sobór Watykański II naucza: „Apostolstwo więc zespołowe odpowiada doskonale zarówno ludzkim, jak i chrześcijańskim wymogom wiernych, a zarazem ukazuje znak wspólnoty i jedności Kościoła w Chrystusie, który powiedział: «Gdzie bowiem dwaj albo trzej zgromadzeni w imię moje, tam i ja jestem pośród nich» (Mt 18, 20)²³. W apostołstwie zrzeszonym ukazuje

²³ Dekret soborowy „*Apostolicam actuositatem*”, n. 18.

się znak jedności całego ludu Bożego, a w pewnym stopniu znak wspólnoty całej ludzkości. Apostolstwo zrzeszone, działalność w stowarzyszeniach apostołskich ożywia, ubogaca i ułatwia apostolstwo indywidualne oraz wprowadza nowe możliwości realizowania posłannictwa Kościoła. Stowarzyszenia apostołskie niosą pomoc swym członkom, uczą ich pracy apostołskiej i czynią ją bardziej skuteczną i owocną. Wobec działających dzisiaj różnych struktur, z których pewne mają nastawienie antyapostołskie, aby oprzeć się naciskowi czy opinii publicznej lub instytucji, konieczne jest działanie wspólne, zorganizowane. Takie apostolstwo dociera łatwiej do zbiorowej mentalności i oddziałuje społecznie. Dlatego Sobór Watykański II wypowiada się następująco: „W obecnych zaś warunkach jest rzeczą zgoła konieczną, by w zasięgu działalności ludzi świeckich umacniało się apostolstwo w formie zespołowej i zorganizowanej; tylko bowiem przez ścisłe zespolenie sił da się w pełni osiągnąć cele dzisiejszego apostolstwa i obronić skutecznie jego owoce”²⁴.

Z podanych wyżej racji teologicznych i socjologicznych wynika prawo świeckich do zrzeszania się. Wolność ta jest ich niezbywalnym prawem. Wolność zrzeszania się świeckich w Kościele jest ich autentycznym prawem, wynikającym z przyjęcia sakramentu chrztu. Nie jest więc jakimś ustępstwem ze strony władz w Kościele, ani nie pochodzi z jej nadania. Władza kościelna jedynie deklaruje to prawo w Kodeksie Prawa Kanonicznego: „Wierni mają prawo swobodnego zakładania stowarzyszeń i kierowania nimi dla celów miłości lub pobożności, albo dla ożywienia chrześcijańskiego powołania w świecie, a także dla odbywania zebrań, dla wspólnego osiągnięcia tych celów” (kan. 215). Wszyscy wierni mogą zatem podejmować inicjatywę w zakładaniu stowarzyszeń, wstępować do istniejących, prowadzić w nich działalność i kierować nimi.

Wolności zrzeszania się świeckich w Kościele nie można postrzegać jako samowoli, chaosu, lub jakiegokolwiek działania na szkodę wspólnoty kościelnej. Dlatego każde zrzeszenie wiernych świeckich w Kościele musi posiadać pewne cechy, nazwane przez adhortację

²⁴ Tamże, n. 18.

Christifideles laici „kryteriami charakteru kościelnego zrzeszeń laikatu”. Są to: 1. Stawianie na pierwszym miejscu powołania każdego chrześcijanina do świętości, sprawiające, że takie zrzeszenie jawi się jako narzędzie świętości; 2. Wyznawanie wiary katolickiej sprawiające, że stowarzyszenie wychowuje w wierze i głosi doktrynę zgodną z autentycznym nauczaniem Kościoła; 3. Stowarzyszenie daje świadectwo trwałej wspólnoty z Kościołem powszechnym i Kościołem partykularnym, wyrażające się łącznością z papieżem i biskupami diecezji, w której działa; 4. Prowadzi działalność zgodną z apostołskim celem Kościoła i bierze aktywny udział w jego realizacji, czyli w ewangelizacji; 5. Zrzeszenie takie pozostaje zaangażowane społecznie w służbie na rzecz godności człowieka²⁵.

Reasumując trzeba powiedzieć, że wszystkie zrzeszenia, stowarzyszenia, ruchy, organizacje wiernych świeckich winny uczestniczyć w apostołskich celach Kościoła i zachować zależne odniesienie do władz kościelnych.

W stowarzyszeniach apostołskich przejawia się, w szczególności sposób, współpraca laikatu z hierarchią. Współpraca ta, mogąca przyjąć wielorakie formy, jest nieodzowna dla spełnienia posłannictwa Kościoła wobec świata. Naucza Sobór Watykański II: „Po tym zażyłym obcowaniu z sobą świeckich i pasterzy spodziewać się należy rozlicznych dóbr dla Kościoła: Dzięki temu bowiem w świeckich umacnia się poczucie własnej odpowiedzialności, wzmacnia się zapał i łatwiej siły świeckich łączą się z pracą pasterzy”²⁶. Różnorodność stowarzyszeń wiernych świeckich, różnorodność odniesień do władzy kościelnej, sprawia różne możliwości współpracy świeckich z pasterzami. Ta współpraca stanowi jedną z dziedzin szerokiej panoramy możliwości współdziałania laikatu z hierarchią.

Posoborowa, nowa epoka zrzeszeń katolików świeckich sprawiła, iż obok dawnych tradycyjnych, z wielowiekowym doświadczeniem zrzeszeń, takich jak np. bractwa, trzecie zakony, pobożne zrzeszenia; czy tych działających kilkadziesiąt lat, jak np. różne stowarzyszenia

²⁵ Por. ChL, n. 30

²⁶ *Konstytucja soborowa „Lumen gentium”*, n. 37.

Akcji Katolickiej, powstają zupełnie nowe. Taka różnorodność jawi się we wskazaniach Vaticanum II: „Istnieje wielka różnorodność stowarzyszeń apostołskich. Jedne z nich zamierzają służyć ogólnemu, apostołskiemu celowi Kościoła; inne w sposób szczególny stawiają sobie za cel przepajanie porządku doczesnego duchem chrześcijańskim, inne wreszcie w specjalny sposób dają świadectwo Chrystusowi przez dzieła miłosierdzia i miłości”²⁷.

Różnorodność stowarzyszeń – szerokie są możliwości ich tworzenia i działalności – nie może wykluczać cnoty roztropności. Z tego powodu nie należy zakładać nowych zrzeszeń bez wystarczających powodów, nie można podtrzymywać tych, które są przestarzałe i niepotrzebne. Nie można też form organizacyjnych przydatnych w jednym kraju bezkrytycznie przeszczepiać do innego²⁸. Wśród różnorodnych form apostołstwa zespołowego pojawiły się w ostatnich dziesiątkach lat i odegrały znaczną rolę ruchy apostołskie. Ruchy te również dzisiaj skupiają w swoich szeregach bardzo liczne rzesze wiernych świeckich. Ich działalność apostołska we współczesnym świecie posiada ogromne znaczenie. Chociaż nie mają formalnej struktury organizacyjnej, są godne pochwały i aprobaty.

Niektóre stowarzyszenia są w sposób szczególny zalecane i popierane przez władzę kościelną. Do nich należą stowarzyszenia Akcji Katolickiej. Wspaniały rozwój Akcji Katolickiej w odrodzonej Polsce, w okresie międzywojennym, został zahamowany przez okupację hitlerowską. Po II wojnie światowej została wznowiona jej działalność. Niestety – nie na długo. Całkowitego zniszczenia i likwidacji Akcji Katolickiej w Polsce dokonał totalitaryzm komunistyczny. Nowa sytuacja zaistniała po jego upadku w roku 1989. Wówczas Ojciec Święty Jan Paweł II powiedział do biskupów polskich z okazji wizyty „ad limina Apostolorum”: „Niezastąpionym środkiem formacji apostołskiej świeckich są organizacje, stowarzyszenia i ruchy katolickie. Wśród nich szczególne miejsce zajmuje Akcja Katolicka, która kiedyś w Polsce była tak żywa i przyniosła tyle wspaniałych owoców. Trzeba

²⁷ Dekret soborowy „*Apostolicam actuositatem*”, n. 19.

²⁸ Por. tamże, n. 19.

więc, aby na nowo odżyła”²⁹. W roku 1996 Konferencja Episkopatu Polski wznowiła działalność Akcji Katolickiej w Polsce i zatwierdziła jej Statut³⁰. Wśród stowarzyszeń popieranych przez władzę kościelną należy także wymienić Arcybractwo Straży Honorowej Najświętszego Serca Pana Jezusa. Jego główny cel to uświęcenie członków przez modlitwę i pokutę oraz wynagradzanie za grzechy własne i świata³¹. Cel Straży Honorowej, wzywającej do pokuty i odnowy życia, jakże bardzo odpowiada idei nawrócenia głoszonej w obecnym Roku Jubileuszowym.

Przywołujemy jeszcze raz wypowiedź Jana Pawła II o znaczeniu organizacji i stowarzyszeń dla formacji apostołskiej świeckich. Warunkiem wszelkiego apostołstwa jest należyta i wieloraka formacja. Oprócz stowarzyszeń wśród środowisk formacyjnych trzeba wymienić: rodzinę, parafię, diecezję, szkoły – począwszy od podstawowych aż po uniwersytety. Wychowawcze znaczenie mają także różne spotkania, zebrania, zjazdy, sympozja.

Zakończenie

Dekret *Apostolicam actuositatem* o apostołstwie świeckich jest w gruncie rzeczy dokumentem soborowym nauczającym o misji apostołskiej Kościoła. Jest to znamienne. Nie ma apostołstwa Kościoła bez apostołstwa świeckich: „Nigdy bowiem nie może w Kościele zabraknąć apostołstwa świeckich (...)”³². Ich apostołstwo zarówno indywidualne jak i zrzeszone jawi się jako podstawowa i niezastąpiona działalność ewangelizacyjna Kościoła.

²⁹ Przemówienie z 12 I 1993, „Notificationes”, 131 (1993), s. 10.

³⁰ Statut Akcji Katolickiej w Polsce, 2 V 1996.

³¹ A. PETROWA-WASILEWICZ, *Leksykon ruchów i stowarzyszeń w Kościele*, Warszawa 2000, s. 120–122.

³² Dekret soborowy „*Apostolicam actuositatem*”, Wstęp.

Il ruolo dell'apostolato individuale de associativo dei laici

Riassunto

Apostolato consiste in partecipazione alla missione salvifica della Chiesa, perché il messaggio della salvezza di Gesù Cristo sia conosciuto ed accolto da tutti uomini. Attraverso Battesimo e Cresima tutti i credenti sono chiamati ad apostolato. L'amore di Dio e del prossimo è l'essenza dell'attività apostolica, svolta con l'aiuto della grazia divina, presente nei sacramenti, e specialmente in Sacramenti della Penitenza e dell'Eucarestia.

Apostolato è dritto ed impegno dei fedeli laici. L'apostolato individuale consiste nel dare la testimonianza della vita e della parola. L'apostolato associativo corrisponde con la natura sociale dell'uomo e della volontà di Dio, che salva uomo nella comunità. Esso fa l'apostolato più efficace.